

En tur i tidsmaskinen.

For at rejse tilbage i tiden skal man bevæge sig hurtigere end lysets hastighed. Folk der kender mig ved godt, at det ville være fuldstændig urealistisk at jeg nogensinde kom op i det tempo. Jeg har såmænd besvær nok med at opnå det sindssyge tempo, vi her til lands kalder normalt arbejdstempo. Derfor må vi nok tage fantasien i brug. Jeg forestiller mig at jeg går til køjs i min lastbil en sen aften. Men inden jeg falder i søvn, vil jeg lige foretage en lille rejse tilbage i tiden. Knappen sidder lige ved siden af kabinelyset, så det er bare at trykke på den og tænke på et årstal, eller en periode.

Klik! Og jeg befinder mig pludselig i de gode gamle dage! Jeg er landet et eller andet sted i middelalderen. Omkring mig er en masse mennesker forsamlet, fæstebønder, som går på hoveri hos herremanden. Jeg lytter lidt, og det viser sig at denne gruppes hoveri hovedsageligt består i at køre herremandens afgrøder til havnen i Lemvig, hvorfra det bliver udskibet til den store verden. "Jeg må have den tidsmaskine på værksted," tænker jeg. "For jeg har da aldrig hørt om fæstebønder, der fungerede som vognmænd!"

Det er et hårdt arbejde fæstebønderne har, med magre, udslidte heste og lange ture på en stiv vogn. Nogle stykker i forsamlingen er da også svært utilfredse, og det forstår jeg godt, da jeg hører nærmere efter. De ejer måske nok både hest og vogn, men foderet skal de købe hos herremanden, og prisen stiger hele tiden. Aktieselskaber, holdingselskaber og

investeringsforeninger er endnu ikke opfundet, men herremanden har alligevel økonomiske interesser i egnens eneste vognmager. I det hele taget ejer han vist det meste, og de fleste!

Dertil kommer, at byfogeden i Lemvig efterhånden forlanger ganske urimelige summer i bompeng, samtidig med at kongen konstant finder på nye afgifter. Alt sammen udgifter, som retteligen burde sendes videre til herremanden.

Nogle af de forsamlede vil gerne have større frihed, men først og fremmest ønsker de at herremanden afregner mere retfærdigt for sine transporter. Ifølge manden, der har stillet sig op på en øltønde for at tale til forsamlingen, er man nået dertil, hvor betalingen ikke dækker hverken foderet til hesten, eller reparationerne hos vognmageren. "Vore familier sulter, samtidig med at gælden til herremanden stiger og stiger," råber taleren. "Og det er dog os der udfører arbejdet, så vi burde vel være i stand til at brødføde vore familier! Jeg ved godt at ufred sjældent er af det gode, men tiden er inde til at vi står sammen, og går til herremanden med vore problemer. Enten det, eller vi dør af sult."

Se, her rørte manden ved et ømt punkt hos mange i forsamlingen. Alle var ganske vist utilfredse, men de fleste var efterhånden også så underkuede, at de var blevet fuldstændig apatiske. "Det nytter jo ikke noget," mumlede de. "Vi bliver bare til grin endnu en gang, eller herremanden bliver rasende og genindfører træhesten. Ingen af os småfolk har nogensinde kunnet stille noget op imod herremanden. Hvis vi viser tegn på utilfredshed, sulter han os bare endnu mere...!"

Ja, der var ingen ende på argumenterne imod at gå til herremanden. Hellere sult og utilfredse koner, end ufred, syntes at være manges holdning.

Det endte alligevel med at en lille kreds af de modigste mænd sluttede op omkring taleren. Hvis han ville gå til herremanden med en skrivelse, skulle de nok skrive under. Og sådan blev det.

Jeg må have været usynlig for omverdenen, for jeg slap uantastet ind til mødet med herremanden, da fæstebonden afleverede sin skrivelse. Det var et patetisk syn, som bonden stod der med sin fedtede hue i hånden, og kørte den nervøst imellem fingrene, mens herremanden med et hånligt smil læste den medbragte skrivelse. Bondens hoved var bøjet i underdanighed og kroppen var slap og slatten af et helt livs slid og underkuelse. Han rømmede sig og sagde: "Ja, det er jo, som det også fremgår af skrivelsen, ikke fordi vi på nogen måde er utilfredse med den behandling herren har den godhed at give os fæstebønder. Herren må endelig ikke misforstå os...!"

Længere kom han ikke, før herremanden afbrød ham. Det var strenge tider, selv for herremænd, og enhver måtte derfor gøre sit bedste til at de gode år, med Guds hjælp, ville komme tilbage. At forlange bedre forhold for fæstebønderne netop i disse tider var direkte nedbrydende for selveste kongeriget, og måtte nærmest betegnes som landsforræderisk adfærd. Og hvad ville disse dumme bønder dog gøre, hvis ikke de havde herremanden til at sørge for deres levebrød? Og havde han ikke haft den godhed aldrig at benytte sig af sin ret til at anvende både pisk og træhest? Desuden fik hver eneste daglejer en ekstra pægl brændevin hvert år til jul, som et led i herremandens nye strømlinede tyendepolitik. Kunne de så ikke arbejde lidt ekstra, som tak for denne godhed, i stedet for at rotte sig sammen bag hans ryg? Var de mon klar over at herremanden til enhver tid kunne kræve fæstebøndernes gæld indfriet med øjeblikkelig varsel, beslaglægge ekipagerne, og lade daglejerne udføre arbejdet meget billigere? Ja, om han ville, kunne han såmænd skifte hver eneste

fæstebonde ud med håbefulde daglejere, som hellere end gerne købte både hest og vogn på de rette betingelser, hvis de på den måde kunne rykke en klasse op i hierakiet.

Det var en meget slukøret fæstebonde, der kort efter forlod herremanden, mens han bukkede dybt, og undskyldte sin helt utilstedelige ugerning. Og bortset fra nogle få stykker, havde hans egne da også kun hån til overs for hans indsats, da han vendte tilbage til forsamlingen. Indgroede, som de var, i feudalsamfundets normer, som præsten tilmed havde brugt søndag efter søndag på at ophøje til god kristen moral, følte de alle at de havde fået ret: Man skulle ikke komme her og lave om på noget så selvfølgeligt som tingenes tilstand, og mange kroede endda sig i selvglæde over at det endnu en gang var mislykkedes en af djævelens udsendinge at skaffe dem bedre vilkår.

Det var blevet tid at sove, så jeg skyndte mig tilbage til nutiden. Udenfor knagede frosten i vanger og skabe, mens oliefyret kørte på fuldt tryk.

”Det er heldigvis blevet andre tider,” tænkte jeg. ”I dag skal man da ikke sidde på en stiv vogn i en knagende frost, med brændevinen som eneste varmeaggregat. Men mennesket som sådan har vist ikke forandret sig væsentligt.” På den tid af døgnet kunne jeg heller ikke forandre noget, så jeg lagde mig til at sove.